

Nhà thờ Bãi Chàm - Hồng Ngự

Đỗ Kim Trường

Nhà thờ Bãi Chàm của Giáo xứ Bãi Chàm, thuộc Giáo hạt Cù lao Tây, Giáo phận Mỹ Tho. Hiện nay, tọa lạc tại ấp An Hoà, xã An Bình A, thị xã Hồng Ngự, tỉnh Đồng Tháp. Theo cơ cấu tổ chức của Giáo hội Công giáo Rô-ma từ cao đến thấp gồm: Giáo hội Công giáo Rô-ma, Giáo hội Công giáo khu vực, Giáo hội Công giáo quốc gia, Giáo tỉnh, Giáo phận, Giáo hạt, Giáo xứ, Giáo họ và Giáo điểm.

Giáo hội Công giáo Rô-ma trụ sở đặt tại Vatican (Rôma-Italia). "Giáo hội Công giáo (cụ thể hơn gọi là Giáo hội Công giáo Rôma, hay Giáo hội Thiên Chúa giáo La Mã) là một giáo hội thuộc Kitô giáo, hiệp thông hoàn toàn với vị Giám mục Giáo phận Rôma, hiện nay là Giáo hoàng Phanxicô. Giáo hội Công giáo hiện là nhánh Kitô giáo lớn nhất, với trên một tỉ thành viên, chiếm hơn một nửa số Kitô hữu và 1/6 dân số thế giới. Họ coi mình là giáo hội duy nhất do chính Chúa Giêsu Kitô (Kitô hay Cơ Đốc trước đây phiên âm là Kirixitô đều mang nghĩa là "đấng được xức dầu") thiết lập dựa trên các tông đồ của Chúa Giêsu, giáo hoàng là người kế vị tông đồ trưởng Phêrô, còn các Giám mục là những người kế vị các tông đồ khác. Dưới sự lãnh đạo của Giáo hoàng,

Giáo hội Công giáo xác định nhiệm vụ của họ là truyền bá Phúc Âm của Chúa Giêsu Kitô, cử hành các bí tích - đặc biệt là Bí tích Thánh Thể - và thực hành bác ái." [1]

Giáo hội Công giáo khu vực là tổ chức Công giáo phụ trách một số quốc gia như Giáo hội Công giáo Đông Dương.

Giáo hội Công giáo quốc gia là tổ chức Công giáo ở một nước như Giáo hội Công giáo Việt Nam. Giáo hội Công giáo Việt Nam gồm có 3 Giáo tỉnh.

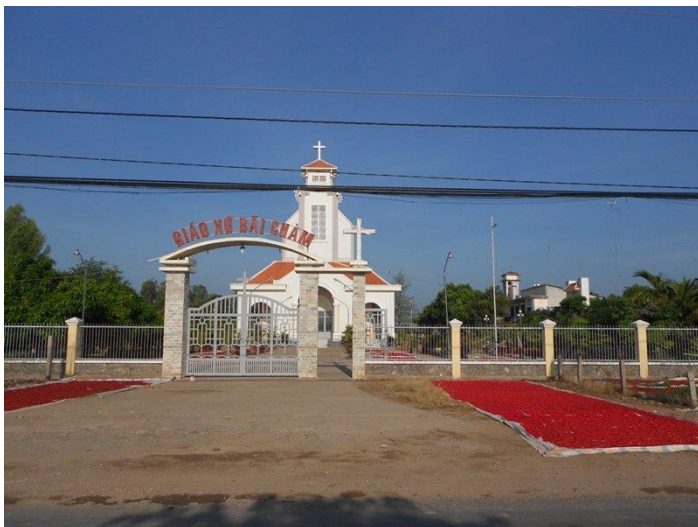
Giáo tỉnh là tổ chức Công giáo cấp miền. 3 Giáo tỉnh của Giáo hội Công giáo Việt Nam là Giáo tỉnh Hà Nội, Giáo tỉnh Huế và Giáo tỉnh Sài Gòn.

Giáo phận là tổ chức Công giáo một khu vực của một nước gồm nhiều tỉnh. "Giáo hội Công giáo tại từng quốc gia, khu vực, hoặc các thành phố lớn gọi là giáo hội địa phương, được tổ chức thành giáo phận (diocese hoặc eparchies, tùy văn cảnh là Đông phương hay Tây phương), mỗi giáo phận do một Giám mục Công giáo lãnh đạo." [2]

Giáo hội Công giáo Việt Nam hiện có 26 Giáo phận. Giáo tỉnh Hà Nội có 10 Giáo phận, Giáo tỉnh Huế có 6 Giáo phận và Giáo tỉnh Sài Gòn có 10 Giáo phận. Trong đó, Giáo phận Mỹ Tho gồm toàn tỉnh Long An, Tiền Giang và 2/3 tỉnh Đồng Tháp (trừ vùng Sa Đéc).

Giáo hạt là tổ chức Công giáo gồm một số huyện như Giáo hạt Cù Lao Tây gồm Giáo xứ Tân Quới, Giáo xứ Fatima, Giáo xứ Bến Siêu, Giáo xứ Tân Long, Giáo xứ Bến Dinh, Giáo xứ Anrê thuộc huyện Thanh Bình; Giáo xứ Trà Đư, Giáo xứ Thường Phước, Giáo xứ Bãi Chàm thuộc Hồng Ngự và Giáo xứ Tân Hồng, Giáo xứ Gò Da thuộc huyện Tân Hồng.

Giáo xứ là tổ chức Công giáo cấp huyện, thị xã như Giáo xứ Bãi Chàm bao gồm xã An Hoà, huyện Tam Nông đến Cống Mười Xinh thuộc xã An Bình A, thị xã Hồng Ngự.

*Nhà thờ Giáo xứ Bãi Chàm
xã An Bình A, thị xã Hồng Ngự, tỉnh Đồng Tháp*

Giáo xứ Tân Hồng nằm trên địa bàn 8 xã: Tân Công Chí, Tân Thành A, Tân Thành B, Tân Phước, An Phước, Tân Hộ Cơ, Bình Phú, Thông Bình và Thị trấn Sa Rài. Giáo họ là tổ chức Công giáo ở một địa phương thường là một xã. Giáo họ còn gọi là Nhà nguyện, có nhà thờ Công giáo nhưng chưa có Linh mục ở thường xuyên.

Giáo điểm là một điểm sinh hoạt Công giáo, nơi đây chưa có nhà thờ. Khi hành lễ, Linh mục chánh sở Giáo xứ kiêm nhiệm Giáo điểm đến mượn nhà giáo dân để dâng thánh lễ và ban các bí tích. [3]

Quá trình hình thành và phát triển của Giáo xứ Bãi Chàm, theo tài liệu Kỷ yếu 50 năm Giáo phận Mỹ Tho, cho biết: “Năm 1867, ông cậu họ Bến Trồng là Phêrô Nguyễn Văn Quới đến Cù Lao Tây, rồi định cư tại Bãi Chàm. Ông kêu gọi thêm được 8 gia đình có đạo khác, khoảng 50 người đến sinh sống. Đời sống kinh tế sống nhờ trồng dâu, nuôi tằm, dệt vải và nhuộm tơ sợi. Ngoài bờ sông có đất bãi bồi rất lớn cho nên các cụ trồng cây chàm để nhuộm tơ sợi, vì thế danh từ Bãi Chàm được khai sinh từ đó. [4]

Như vậy, theo tư liệu của Giáo phận, tên gọi Bãi Chàm xuất xứ từ bãi đất bồi ven sông do các giáo dân và những cư dân đầu tiên cư trú tại đây trồng chàm để nhuộm vải [5] Trong buổi đầu, do nhu cầu tín ngưỡng, “Giáo dân cất nhà thờ lá, cột tre làm nơi tụ họp để đọc kinh cầu nguyện, và đặt tên là nhà thờ Bãi Chàm.” [6]

Tính đến nay, Nhà thờ Giáo xứ Bãi Chàm đã được 146 năm (1867-2013). Tuy nhiên, theo cơ cấu tổ chức của Giáo hội Công giáo như đã nêu trên, lúc đầu nơi đây chỉ là một Giáo điểm. Đến 20 năm sau, tức năm 1887, mới có người phụ trách là cha Greset và xây ngôi nhà thờ nhỏ, lợp ngói. Lúc này, Bãi Chàm đã trở thành Giáo họ, có khoảng 37 gia đình và ước chừng 250 giáo dân.

Nhà thờ Bãi Chàm
(ảnh Đăng Định)

Đài Đức Mẹ Maria - Nhà thờ Bãi Chàm
(ảnh Đăng Định)

Với yêu cầu của giáo dân và sự phát triển của Giáo hội, năm 1890, Giáo phận Vĩnh Long đã cử cha Phaolô Nguyễn Văn Thạnh từ Giáo xứ Cái Mơn về Bãi Chàm làm Linh mục chánh sở đầu tiên. Đến đây, Bãi Chàm đã được nâng lên thành Giáo xứ. Để phục vụ công việc truyền rao đức tin trong giáo dân, cha Thạnh đã sửa sang nhà thờ rộng hơn, cất phòng học dạy chữ Quốc ngữ và giáo lý trong khuôn viên nhà thờ. Sau khi cha Thạnh qua đời (1922), nhiều linh mục đã được Giáo phận cử về Giáo xứ Bãi Chàm làm linh mục chánh sở: Inhaxiô Bùi Công Thích (1922-1930), Ambrôsiô Phạm Hữu Nhứt (1930-1944), Tôma Lương Minh Ký (1944-1955), Tôma Lê Văn Hiếu (1955-1962), Gioan Baotixita Nguyễn Sư Nghiêm (1962-1968), Bathôlômêô Nguyễn Văn Thật (1968-1975), Antôn Võ Văn Hoà (1975-1979), Marcel Trần Văn Tốt (1979-1992), Grêgôriô Lê Nguyễn Hoà (1992-2005) và hiện nay là Linh mục Phêrô Nguyễn Văn Bé.

Hiện tại, Giáo xứ Bãi Chàm có 4 khu giáo, tức 4 khu vực đạo trong giáo xứ, tính từ Thị xã Hồng Ngự xuống lần lượt là: khu giáo 1, khu giáo 2, khu giáo 3 và khu giáo 4. Mỗi khu giáo gồm một số khóm, ấp. Hội đồng mục vụ giúp linh mục chánh sở các công việc tại các khu giáo. Ngoài ra, Giáo xứ còn có 3 nữ tu dòng Mến Thánh Giá Chợ Quán phụ giúp về giảng dạy giáo lý, coi sóc nhà thờ, ... Bên cạnh đó, còn các hội đoàn như: Phan sinh tại thế, Mến Thánh Giá tại thế cũng góp phần hỗ trợ về công việc truyền giáo và cầu nguyện trong Giáo xứ.

Tóm lại, qua hơn 140 năm hình thành và phát triển, từ một giáo điểm mới có 8 gia đình trong buổi đầu khai lập, đến nay Bãi Chàm đã trở thành Giáo xứ với hơn 3000 giáo dân, có ngôi nhà thờ khang trang vừa được xây dựng mới từ những năm cuối thập kỷ đầu của thế kỷ XXI. Hiện nay, cùng với các tôn giáo khác như Phật giáo, Tin Lành, Phật giáo Hoà Hảo, Cao Đài, giáo dân Bãi Chàm đang ra sức lao động góp phần xây dựng đất nước và bảo vệ Tổ quốc, đời sống kinh tế và trình độ học vấn của giáo dân ngày càng được nâng cao theo đúng chủ trương của Giáo hội “Sống phúc âm trong lòng dân tộc”

CHÚ THÍCH

[1] - Theo Wikipédia.

[2] - Theo Wikipédia.

[3] - Chúng tôi chân thành cảm ơn Linh mục Phêrô Nguyễn Văn Bé đã vui lòng tiếp và cung cấp tài liệu, thông tin về Giáo xứ Bãi Chàm vào ngày 14/12/2013 để tác giả viết bài này.

[4] - Nhiều tác giả (2010), Kỷ yếu 50 năm Giáo phận Mỹ Tho 1960 – 2010, Nxb Tôn giáo, tr 256.

[5] - Xung quanh tên gọi Bãi Chàm có 3 giả thuyết: Ông Nguyễn Văn Lộc hiện cư ngụ tại xã An Hoà, huyện Tam Nông cho biết tên gọi này xuất xứ từ bãi đất trồng tràm, nhưng do người dân Nam Bộ phát âm không chuẩn giữa "tr" và "ch" nên Bãi Tràm gọi thành Bãi Chàm; Bác Võ Văn Nghiệp, 82 tuổi, ngụ phường An Lộc, thị xã Hồng Ngự cũng ý kiến với tài liệu của Giáo phận; Ý kiến thứ ba, căn cứ vào các tài liệu của các tác giả Nguyễn Hữu Hiếu (2005), Diển trình văn hoá Đồng bằng sông Cửu Long, Nxb Thời đại; Tiến sĩ Đỗ Quỳnh Nga (2013), Công cuộc mở đất Tây Nam Bộ thời chúa Nguyễn, Nxb Chính trị xã hội; Thái Trí Hải (2011), Vài nhận định về công lao của Nguyễn Cư Trinh đối với vùng đất Nam Bộ và An Giang giữa thế kỷ XVIII. Bài Tham luận Hội thảo về danh thần Nguyễn Cư Trinh ngày 31-03-2011 thì có thể địa danh này xuất xứ từ bãi đất nơi tạm cư của người Chàm/Chăm/Chà sau khi được chúa Võ vương Nguyễn Phúc Khoát đưa về từ Chân Lạp trong khoảng 1755-1756.

[6] - Nhiều tác giả (2010), Kỷ yếu 50 năm Giáo phận Mỹ Tho 1960 – 2010, Sđd, tr 256.